

BEKÜLDÖTT KÖNYVEK.

Századunk 1930. okt. — A 449. lapon Szász Zoltán írja: „Az ember farkasnak születik, a kereszténység bárányokat akar belőlük csinálni és sikerül is neki rókákat nevelni“.

Zolnai Sándor: *Az OTI. tudóosztályainak ügye*. Különny. a Pénztári Orvosok Lapjából. H. n., 1931. 4° 2 l.

Alázat útjain. Raáb Miklós versei. Sári Schalk László grafikáival. H. n., é. n. 80 l. — Versek, versek, de sehol sem állapodunk meg, sehol egy valamire való mondás. Késérű, életunt ember szürke, szétfolyó és erőten gondolatai. A szabadvers epigonjai és cséplői nagyon elszaporodtak már . . .

(Tápé.)

é. g.

A *Toll*. II. évf. 8. (44.) sz. — Ignotus Pál támadja Karinthy Frigyeset, akit mostanában gyakran támadnak és bántanak a fiatalok. Nem célunk, hogy itt néhány sorban jellemezzük e nem mindig érdembeli támadásokat, csupán egy-két megjegyzést teszünk. 1. Elismerjük: nem véletlen az, hogy Karinthy elaprózta és elaprózza önmagát. 2. Bizonyos, hogy Karinthy az „életformák kártyavárait“ nem azzal a végtelen szkepticizmussal dönti halomba, amelyre a gondolat és művészet új forradalmairól eljutottak. De bizonyos, hogy Karinthy szatira-apróságai így is érdekesek. Bensőségesek; — szikrázó, játékos kedvük, elevenségük és biztosságuk erős, eredeti íróegyniségre vall. Ez a szatira már nem azért „gúnyolódik, mert javítani akar“, e szatira másfajta jelentőségre törekszik. Karinthy gúnyja még fel nem tárt motívumokra, a dolgok valóságából valami emlékezetesre, meglepőre tud ráeszméltetni. Persze, vannak más szatirikusok, — Pirandello s az új német drámaírók, — akik az élet és művészet közös megnyilatkozásait úgy támadják és bontják, mint akik még többitől, még teljesebben el akarnak és tudnak szakadni s nagyobb koncepciók lehetőségét keresik. — 3. Sajnáljuk, hogy Karinthy Frigyes elhagyta régi műfaját, a komoly novellát: bátor fantáziájú, a szentimentalizmustól mentesült novelláiban az egyéniségét kifejező más értékek is feltűnnek: tisztultan emberi érzés kiváltságai. Ezekben a látás, tudás, az élet oly lehetőségeit találja és teremti meg, aminőt csak hivatott művész hozhat. E novellákban egyéni, új műfajt alkotott. Amit föltár: egy-egy helyzet intellektuális tisztasága, titka. Ahogy feltárja: abban valami élő-ülő igazságot, ígéretet tesz emlékeztetéssé. A tisztánlátás vágya s az intellektuális, átfogó szemlélet itt valóban erőforrása az alkotásnak, a harmóniának. Lelkirore valló, különös nosztalgiaikat él át az író, ki az alkotásban még emelkedik, gazdagodik. Romantikus lélek. Hogy témáiban és alkotásmódjában egyesek a tegnap modernségét látják, az írói értékének megítélésében nem olyan jelentőséges, mint ahogy támadói gondolják. — 4. Miért nem ír ma ilyen novellákat? Az „Ésik a hó“ régi könyvének ismétlődő, szinte egyetlen témája volt: a meghalás. Vajon Karinthy a legtöbb igazságát érezte, vitatta-e már e novellákban? Vajon a sikerek éveiben eleget gondolt-e Karinthy az ő igazságára, legjobb tetteire? Lehette még jónéhány kérdésünk, de lehetne még dicséretünk is . . . Karinthy értékét becsülni kell, — becsülheti az is, aki újabb írásaiban, mai műfajaiban a megállásra, a csak nivótartásra való berendezkedést gyanítja.

(Rákosszentmihály.)

László István.

Galambs Sándor: *Hevesi Sándor*. Bpest, é. n., 12° 46 l.

Szalay József: *A könyvről és a könyvszeretetről*. Szeged, 1931. 8° 22 l. — Széphalom-Könyvtár 23. sz. V. ö. Széphalom 1931: 113.

Somogyi János: *Lehullott a rezgő nyárfa . . .* Novellák. Bpest, é. n., 8° 62 l. — A Mezőberényben nyomtatott könyvből elég egy stílus-ízeltő: „Abban a pillanatban (talán ebben a pillanatban?) hátul a kert felől, nem épen biztatón egy öblös hang ütötte meg a fület. Mi az, hogy ütötte? Majd meghasadt a dobhártyája . . .“

Rédely Tivadar: *Kritikai dolgozatok és vázlatok*. Bpest, 1931. 8° 161 l.

Protestáns Szemle, 1931. ápr. — A 308. lapon Révész Imre írja Pompéry Aurél könyvéről (Irányzatos-e a magyar protestáns történetírás?): „Téved, amikor a reformáció egyetlen okának, hazánkban is, egyebütt is, a világi rend hatalomra-törését igyekszik föltüntetni s lelki szomjúságot nem tételez föl — teljes ellentétben Szekfűvel és minden más elfogulatlan egyházi és világi történet-íróval . . .“

Diarium. Könyvbarátok Közlönye. Bpest, 1931. 1—2. sz.

Kelemen Béla orsz. képviselő *beszéde* a kultuszminiszteri tárca költségvetésének tárgyalása alkalmával a harmadik egyetemnek Szegeden létesítése tárgyában. Elmondotta a képviselőház 1911. évi június hó 17.-én tartott ülésén. H. n., é. n., 4° 6 l.

Czakó István: *A Népszövetség szervezeti reformja*. Pécs, 1931. 8° 12 l.

Erdélyi Múzeum. Az Erdélyi Múzeum-Egyesület szakosztályainak közlönye. Szerk. György Lajos. Cluj-Kolozsvár, 1931. 3. sz.

Vetés. A prágai magyar cserkészek kiadása a csehszlovákiai magyar akadémikusok kassai kongresszusa alkalmából. Szerk. Peéry Rezső. Kézirat gyánt. H. n., é. n., 4° 12 l. — V. ö. Széphalom 1930: 41. és 45.

Külügyi Szemle, 1931. jan. — A 11. lapon Szladits Károly írja Magyar Gyézáról szóló nekrológiában: „Magyary lelkét mélyen áthatotta a keresztény eszmény. Valóban, Krisztus tanításának érvényesülése az államok életében volna a legnagyobb haladás a nemzetközi jogban, amely egymagában biztosítaná a világ békéjét. De hol vagyunk ma még a krisztusi felebaráti szeretet nemzetközi elismerésétől? A világháború borzalmi után állig fegyverben állnak egymással szemben a népek. Az elmúlt katasztrófánál is rémitőbb örvény szélén állunk, amelybe bármely percben újból beleszedülhetünk. Úgy hogy kétségbeesetten kell fölkiáltanunk Shaw Johannájával: Uram, mikor érik meg földed arra, hogy szentjeidet befogadja?“

Preszly Lóránd: *A szegedi népies írók*. Székfoglaló értekezés a Dugonics-Társaság ülésén. Szeged, 1931. 8° 32 l. — A Széphalom-Könyvtár 24. füzeté.

Helga Hajdu: *Lesen und Schreiben im Spätmittelalter*. Pécs-Fünfkirchen, 1931. 8° 64 l. — A pécsi egyetem német filológiai intézetének első németnyelvű disszertációja.

Magyar Psychologiai Szemle, szerk. Boda István és Nyirő Gyula. Bpest, 1930. dec.

Buday Árpád: *Újabb adatok a római kori lovasisten ábrázolásának problémájához*. Szeged, 1931. 4° 48 l. — Felerészben német szöveggel.

Alberto Gianola: *Un poema eroico su Buda Liberata*. Budapest, 1931. 8° 26 l.

Szegedi Symposion. Szeged, 1930. 8° 63 l. — A szegedi „fiatalok“ kötetéből Heksch Ágnes, Vincze László, Pátriász István, Palotai Endre, Rácz Endre, Bőr László és Lusztig Vilmos közleményei mellett megemlékezésre leginkább érdemes Erdődi József tanulmánya: A költői nyelv.

Fischer Vilmos: *A Kisfaludy-Társaság története a szabadságharcig*. Bpest, 1928. 8° 71 l. — A dolgozat konklúziója mindössze öt sor. Talán mégis többet érdemelt volna az akkor még hőskorszakát élő Kisfaludy-Társaság?

Budapesti Hirlap. 1931 május 23. — Hevesi András megemlékezik Ibsen halála negyedszázados évfordulójáról. Jellemzi Ibsen s'az Ibsen-drámák értékét, sorsát. „Ibsen most éli legrosszabb korszakát: a halálát követő huszonötödik évet. De igazi nagy veszély mégsem fenyegeti. Az európai drámatörténelem el sem képzelhető nélküle: Ibsen ma már klasszikus“. — A polgári drámák Ibsen-e kétségtelenül ily kiválóság abban, ahogy a fejlődésnek, megoldásnak biztos egyensúlyát s a drámai emelkedettséget is megteremtette. Alakjaihoz s alakjainak sorsához kapcsolódó érzése — a küzködő, csöndes odaadás, a csöndes, erős szembefordulás — a drámaiságra tudatosan és ösztönösen törekvő szellem megnyilatkozása volt mindig. Ahogy embereit találta, jellemezte, abban az úgy-

nevezett polgári individualizmusnak igen jelentős megtisztulását hozta. De a drámák vivőerejét, meggyőző erejét valahogy elszigetelten hagyta: nem keltette annak illuzióját, hogy a korszellemnek — vagy tán valami időtlen, nagy humánumnak — lelke-teljét adja . . . S a költői Ibsen-drámák? A költői, késői elrélvülések, a lelkierepre valló nosztalgiaik Ibsenének alkotásai magas régiókba vezetnek, ám e magas régiókról az az érzésünk, hogy szűkösek. Így ezek értékének problémája is hasonló a társadalmi drámakéhoz. (Ibsennek mindenképen rossz korszaka a jelen.)

(Rákosszentmihály.)

László István.

Revue critique d'histoire et de littérature, szerk. E. F a r a l, Páris, 1930. — A 492—494. lapokon ismertetés két olasznyelvű magyar kiadványról: 1. Ladislao T ó t h, *Analecta bonfiniana. Pubblicazioni dell'Istituto Storico Ungherese di Roma.* Róma-Budapest, 1929. — 2. Rosina W o l f, G. Pizzoli. *Publ. dell'Istituto di Archeologia e Storia dell'Arte dell'era cristiana . . .* Budapest, 1929.

Szegedi Katholikus Tudósító. 1931. márc. 25. — A 81. lapon B e r e c z János írja Glattfelder Gyula püspökről: „Márványba kívánkozó érdeme, hogy elsőnek ismerte föl a fővárosba kerülő ifjúság gazdasági és erkölcsi válságát”. — A 112. lapon a Szegedi Kath. Tud. kölcsönkönyvtárának új jegyzékét olvassuk, amelyből kitűnik, hogy a 88 kötetnyi gyarapodásból 29, azaz 32 százalék esik C o u r t h s - M a h l e r regényeire.

Nyugat. 1931. március 16. — A tudásban, kiválóságokban gazdag Schöpflin Aladár színházrovata eszünkbejuttat egyetmást abból, ami a pesti színház kritikusait általánosságban jellemzi. 1. Következétesen túlértékeli a pesti kritika egyes írók stílusát és eredetiségét. A korszerűség feltétele nemcsak az, hogy az író a ma életproblémáit oldja-kösse, vagy érintse valamiképpen, de az is, hogy alkotásmódját, mint lehetőséget, átfogó, kifejező erejét, mint erőt — jelentősnek érezzük a kor szellemi életében. A C s a t h ó - L a k a t o s - H u n y a d i-féle stílust és korszerűséget igazán nem lenne szabad komolyan értékelni s a hatáskeresésre hajlamos fantáziájú Z i l a h y Lajos drámaírósága is jó példája a sztagnálásnak. A kritika, amely egyébként — irodalomban, művészetben — siettetni, bátorítani szokta a fejlődést, itt a veszendőt iparkodik föntartani. — 2. A színészetről a legtöbb kritikus valami sablon-optimizmus hangján áradozik. (Schöpflin nem teszi ezt, de ő is „értékel”: ment sok-sok menthetetlent.) A legtöbb kritikus legtöbbször ezt írja: „A színház művészei tökéletesek”. Holott a valóság az, hogy a pesti színész csupa erőtlen erőködést produkál évek óta. (A Nemzeti Színház egyik „sokszor ünnepelt művésze”: U r a y Tivadar a sikereit szentimentális túlzásoknak köszöni.) Kritikánk szívesen hangoztat ilyes mentőötleteket, szellemességeket: „A színész alkalmi ember . . . A színész vérbeli eklektikus”. Igaz-e, lehetséges-e, hogy a dráma válsága nem jelenti egyben a színészet válságát is? Talán elméletnek tetszetős ez, de gyakorlati értékét legfeljebb ha kritikusok próbálják igazolni. A pesti színészet épenséggel nem igazolja.

(Rákosszentmihály.)

László István.

H o r n y á n s z k y Gyula: *Görög társadalomrajz.* Szeged, 1931. 8° 38 l. — Az Acta Litt. ac Scient. Reg. Univ. Hung. Francisco-Josephinae, Sectio Philologico-Historica III. kötetének füzete; kiadja az egyetem és a R o t h e r m e r e - a l a p támogatásával a Ferencz József-egyetem Barátainak Egyesülete.

✓ P a l á g y i Lajos: *Levél író társaimhoz.* H. n., é. n., 4° 5 l. — Naivul megírt és ügyefogyottan fogalmazott, de nem érdektelen pamflet. Megtudjuk belőle, hogy a Petőfi-Társaságból kizárt szerzőnek egyik bűne az volt, hogy a forradalom idején A d y Endrét és T o r m a y Cécilet ajánlotta beválasztásra . . . Azt is megtudjuk, hogy H e r c z e g Ferenc ellen annak idején — az Ocskay brigadéros miatt — hazafiatlansági vádak jelentek meg a lapokban. Csak azt nem értjük, mért szeretne Palágyi petőfiista lenni. Nálánál különbek igen jól érzik magukat a Petőfi-Társaság sáncain kívül . . . C s á s z á r Elemér le is mondott ennek a sztagnáló társaságnak elnökségéről.

H e k l e r Antal: *Antik Művészet.* Bp., 1931. 8° 184 l., 122 képpel. A Királyi Magyar Egyetemi Nyomda kiadása. — A kis könyv — a kiadó körlevele szerint — „nem a történeti tények felsorolásával fárasztja az olvasót, hanem a fejlődés

főbb mozzanatainak kiemelésével biztos érzékkel adja meg a szempontokat az ókori népek művészetének történeti és esztétikai megértéséhez".

Vitéz Nagy Iván: *A magyarság világstatisztikája*. Öt térképpel. Bp., 1931. 8° 50 l. — A Jancsó Benedek-Társaság kiadványai, 11. sz. — A szerző konkluziója: Magyarországon 7,920.000, az utódállamokban 3,387.000. Európa többi államaiban 83.000, Amerikában 635.000, Ázsiában 2500, Afrikában 2000, Ausztráliában pedig 200 magyar él, a magyarság összevéve tehát 12 millió és 30 ezer lélekkel szerepel az öt világrészben.

Gyakorlati kézikönyv betegápolási díj-ügyvitellel foglalkozó egyesek és hivatalok részére. Előszóval és magyarázattal ellátta dr. P e t t y k ő János egyetemi főtanácsos. Összeállította G ö n c z i Pál egyetemi s. gondnok. Szeged, 1931. 8° 83 l.

Buday Árpád: *Széljegyzetek egy régészeti cikkhez*. (Prof. E. P a n a i t e s c u : Probleme si metode arheologice in Dacia Superior.) *Randbemerkungen zu einém archeologischen Aufsatz*. Szeged, 1929. 4° 30 l. — 14. lapon: „... távolról sem állhat meg az a fölfogás, mely szerint az erdélyi magyar tudományosság szándékosan hanyagolta el a római-kori emlékek kutatását; másfelől bebizonyosodik az is, hogy ellenkezőleg: mindig igyekezett ezen a téren is lépést tartani a Nyugattal. P a n a i t e s c u ú r ezt nyilván nem tudja, ami nem is meglepő...“

K o s z ó János: *Művelődésismeret (Kulturkunde) mint a modern nyelvi oktatás alapja*. Bpest, 1931. 8° 12 l.

Kristóf György: *Bethlen Gábor alakja az egykorú német népköltészetben*. Kecskemét, é. n., 8° 27 l.

P á l f y Ilona: *A tatárok és a XIII. századi Európa*. Bpest, 1928. 8° 72 l. — Hefte des Collegium Hungaricum in Wien, II.

Bethlen-emlékkönyv. Kiadják a szegedi Árpádházi Szent Erzsébet leányliceum református növendékei. H. n. é. n., 8° 56 l. — A füzet tanulmányait legnagyobb részben a liceum VII. és VIII. osztályos növendékei írták...

Kortárs. Társadalomkritikai, irodalmi és művészeti szemle. Bpest, 1930. aug. 25. — Nem lehetne a lepedő-formátumú, 31-szer 42 négyzetcentiméter felületű lap világnézetével összeegyeztetni a kisebb alakot? Így nagyon ügyetlen dolog.

R ó z s a Ignác: *Aron öt könyve*. Egy szegény zsidó regénye. IV. A vándorlás könyve. A szerző kiadása.

Mélanges d'histoire générale et comparée offerts à Fernand Baldensperger. I—II. Paris, Champion, 1930, 4° 382+396 l. — Egy alkalom, amikor a nemzetközi tudományos világ összesereglik, hogy bizonyosságot tegyen közös eszményeiről... Mikép van képviselve Magyarország a két gyönyörű kötetben? Hatvanhárom tanulmányból kettő. Ugyanennyi hely jutott az oláhoknak is. A könyv előfizetői között alig vannak magyarok. Az egyes személyek között mindössze öten az intézmények listáján csupán a Bibliotheca Collegii Hungarici Parisiensis. Ellenben a könyv tudós olvasóinak meg kell tudniok az előfizetők föltűnő listájából, hogy a következő kulturintézmények siettek a francia publikáció támogatására: a belgrádi egyetem francia szemináriuma, a bukaresti bölcsészeti kar, Irodalmi Intézet, Délkelet-Európai Intézet, a prágai Francia Intézet és Szláv Filológiai Szeminárium. Hol maradtak a magyar kulturintézmények?

(Köln.)

o. e.

Paul Ronai: *L'enseignement du français en Hongrie*, Paris, 1931, 8° 12 l.